

DO CZYTELNIKÓW

Drugi numer czasopisma „Studia Ukrainica Posnaniensia” za rok 2023 oferuje teksty naukowe stanowiące logiczną kontynuację i rozwinięcie poprzednio zasygnalizowanych idei i kierunków badawczych. Warto zauważyć, iż filologiczne studia ukraińskie dość mocno osadzone są w tradycji. Świadczą o tym artykuły poświęcone praktycznej stylistyce i składni, lingwokulturologii itp. Jednocześnie pojawiają się nowe akcenty, inspirowane realiami wojny rosyjsko-ukraińskiej oraz dyskursem oporu i walki, dynamicznie kształtującymi się w tym czasie – w ukraińskich i zagranicznych środkach masowego przekazu, w literaturze fabularnej i dokumentalnej. Wszystko to stymuluje badaczy, również tych, których prace publikujemy w tym numerze czasopisma, do zajęcia się problematyką auto- i heterostereotypów, języka propagandy, prozy autofikcyjnej itp.

Sekcję językoznawczą czasopisma reprezentuje sześć artykułów. Hałyna Baczyńska i Oksana Werbowecka w swoim artykule przedstawiają przestrzeń miejską współczesnego Tarnopola. Badaczki dokładnie przestudiowały i poddały typologizacji miejską toponimię, a także zbadały ją w kilku praktycznych aspektach, pokazując, w jaki sposób toponimia współczesnego ukraińskiego miasta jest zaangażowana w tworzenie jego kulturowego oblicza. Lubow Zawalska szczegółowo przeanalizowała cechy językowe i retoryczne publicznych wystąpień prezydentów Ukrainy. Autorka twierdzi, że strategia autoprezentacji polityków publicznych kształtowana jest poprzez akty mowy i językowe środki reprezentacji, a porównanie przemówień kolejnych prezydentów pozwoliło jej zilustrować różne sposoby i techniki komunikowania się w dyskursie publicznym. Natalia Kondratenko skupia uwagę na stereotypach etnicznych charakterystycznych dla świadomości współczesnych Ukraińców. W wyniku badania ankietowego udało jej się zidentyfikować interesujące trendy w transformacji stereotypowych wyobrażeń. Tym razem kwestia dotyczyła stereotypowego postrzegania Niemiec i Niemców, obecnego w mowie obywateli Ukrainy, będących uchodźcami w gorącej fazie wojny rosyjsko-ukraińskiej. Studium to jest tym bardziej godne uwagi, że opiera się na w pełni aktualnym materiale i odzwierciedla nie tylko zmiany językowe, ale i mentalne, jakie zaszły w świadomości Ukraińców.

Tematem badań Łukasza Małeckiego jest „polityka kłamstw” w kontekście środków retorycznych. Autor analizuje dwa rodzaje oddziaływania i wpływu, które wydają się dość efektywnymi taktykami propagandowymi, m.in. skutecznie ma-

skującymi elementy kłamstwa, zniekształceń i fałszowania informacji. Temat jest z pewnością interesujący, a zadeklarowany kierunek badań wymaga kontynuacji i dalszego zgłębiania. Ludmiła Marczuk stosuje komunikatywne i pragmatyczne podejście do badania ekspresyjnych środków językowych. Jej studium poświęcone zostało zagadnieniom składni ekspresyjnej, a materiałem do badań była niedawno wydana powieść *Kraina bukowa* autorstwa współczesnej ukraińskiej pisarki Marii Matios. Inspiracje literackie widoczne są także w kolejnym artykule – autorstwa Ołeny Turczak. Badaczka opisuje tradycyjną semantykę barw, a następnie uwypukla na jej tle autorską kolorystykę wybitnego nowelisty Hryhora Tiutiunnyka obecną w jego powieści *Klimko*.

Sekcja literaturoznawstwa składa się z nadesłanych niedawno do redakcji artykułów autorstwa naukowców ukraińskich, amerykańskich i polskich. Oryginalna, choć zapomniana, huculska nowelistyka Wasyla Tkaczuka niezmiennie sytuuje się w centrum uwagi badawczej Anny Horniatko-Szumilowicz w poprzednich latach poświęcającej wskazanemu autorowi liczne artykuły. Tym razem analizie poddała odzwierciedlenie w nowelach Tkaczuka świata przyrody, w szczególności ciał niebieskich. Autorka śledzi, jak wizerunki nieba, słońca, księżyca i gwiazd w twórczości tego oryginalnego prozaika łączą symbolikę ludowo-folklorystyczną z nowatorską obrazowością. Mikroanalizę poezji z uwzględnieniem poszczególnych formuł figuratywnych, zwłaszcza w aspekcie ich „przekładalności / nieprzekładalności”, przedstawiają amerykańscy koledzy Kevin Mitchell Reese i John Wright, którzy wraz z ukraińską literaturoznawczynią Antoniną Tymczenko są autorami artykułu o oryginalności stylu autorskiego słynnego charkowskiego poety pokolenia wojennego Ihora Muratowa (1912–1973). Szczegółowo omówiono jeden z najlepszych wierszy lirycznych poety – *We śnie*, na przykładzie którego pokazano oryginalność twórczego myślenia autora. Z kolei krakowska badaczka Alicja Z. Nowak zwraca się ku tradycji kulturowej epoki baroku. Dokonuje przeglądu wątków epidemii i chorób w literaturze kijowskiej XVII wieku. Jak wiadomo, dawniej zagrożenie epidemiami było śmiertelne, dlatego też zabytki piśmiennictwa często zawierają charakterystyczne dla tej tematyki elementy mistyczne.

Autor artykułu „*Chwyłowizm*” *Mykoły Chwyłowego: szkoła literacka czy „zбочzenie” ideologiczne* Albert Nowacki po raz kolejny odwołuje się do kręgu problemowego związanego z Rozstrzelanym Odrodzeniem lat 20. i 30. XX wieku. Postać Mykoły Chwyłowego stale pozostaje w centrum uwagi badaczy tego wybitnego zjawiska w historii literatury ukraińskiej. Albert Nowacki zadaje trudne (w gruncie rzeczy retoryczne) pytanie o istotę literackiego „buntu” Chwyłowego i próbuje znaleźć na nie obiektywną odpowiedź. Doświadczenie wojny rosyjsko-ukraińskiej w refleksji estetycznej słynnej pisarki Jewhenii Kononenko stało się tematem studium Jarosława Poliszczuka. Zdaniem autora, w powieści *Ten szalony rok* (2023) pisarka łączy różne podejścia i style, sięga po specyficzny styl pisania przypominający manierę twórczą ulubionej przez nią Annie Ernaux, nazywaną autofikcją. Sekcję zamyka

artykuł Oksany Puchońskiej, w którym omówiono traumatyczną pamięć Wielkiego Głodu. Autorka nie odwołuje się jedynie do znanych faktów i ocen, ale pogłębia temat, nawiązując do współczesnych prób interpretacji tragicznego wydarzenia z historii Ukrainy XX wieku. W szczególności wprowadza do obiegu naukowego ocenę nowej powieści amerykańskiej pisarki Erin Litteken *The Memory Keeper of Kyiv* (w polskim tłumaczeniu została opublikowana pod tytułem *Strażniczka wspomnień*) i udowadnia, że dzieło to doskonale wpisuje się w problematykę pamięci traumatycznej roku 1933.

Zamieszczone w czasopiśmie artykuły naukowe pod wieloma względami reprezentują sferę zainteresowań współczesnej ukrainistyki filologicznej. Autorzy tych publikacji potwierdzają swoje ukierunkowanie na dobre tradycje studiów filologicznych, ale jednocześnie chętnie sięgają po tematykę współczesną, aktualizują swoje instrumentarium metodologiczne, opanowują nowe realia społeczne i kulturalne w tym dramatycznym czasie wojny, walki i niezłomności Ukrainy. Pamiętając o tym, mamy nadzieję, że kolejny numer naszego czasopisma zainteresuje wielu czytelników.

Jarosław Poliszczuk, Anna Horniatko-Szumilowicz

